

Розвиток комунікативних компетентностей на уроках української літератури

Комунікативні компетентності - це ключові навички, що дозволяють ефективно спілкуватися, співпрацювати та обмінюватися ідеями. Їхній розвиток є надзвичайно важливим у навчанні української літератури, адже сприяє глибшому розумінню творів, критичному мисленню та особистісному зростанню.

 by **Світлана Доброскок**

Визначення комунікативних компетентностей

- 1** **Вербальна комунікація**
Ефективне використання мови, побудова зрозумілих висловлювань.
- 2** **Невербальна комунікація**
Розуміння та вміле застосування жестів, міміки, інтонації.
- 3** **Активне слухання**
Вміння уважно сприймати та розуміти думки інших.
- 4** **Емпатія**
Здатність поставити себе на місце співрозмовника.

Походження поняття «компетентність»

Поняття «компетентність» з'явилося у 80-х роках ХХ століття, ґрунтуючись на досвіді провідних американських педагогів. Спочатку термін використовувався для опису освітніх результатів учнів.

Протягом життя людина має можливість постійно вдосконалювати власні компетенції, розвивати їх, доповнювати. За дослідженням **С. Карамана**, компетенції починають формуватися від народження дитини і під час пізнання нею реальних об'єктів дійсності. До закінчення школи в учня мають бути сформовані всі основні компетентності. Потім вони будуть лише розвиватися, як стверджує **П. Біблів**.

С. Єрмоленко до комунікативних залучає вміння слухати (розуміти мовлення у звуковому оформленні), уміння говорити (висловлюватися в усній формі), уміння читати (розуміти мовлення в його графічному оформленні), уміння писати (висловлювати думки в письмовій формі).

Роль української літератури в розвитку комунікативних навичок

Аналіз літературних творів

Глибоке вивчення художніх текстів розвиває вміння інтерпретувати, дискутувати та аргументувати.

Дослідження образів і мотивів

Розуміння характерів і мотивації персонажів сприяє розвитку емпатії та співпереживання.

Творче самовираження

Написання творчих робіт, інсценізації і презентації стимулює креативність і навички публічного виступу.

Методи та підходи до розвитку комунікативних компетентностей

1

Проблемне навчання

Розгляд проблематики творів, аналіз різних позицій розвиває критичне мислення.

2

Кооперативне навчання

Групові завдання та проєкти вчать співпрацювати, слухати та поважати думки інших.

3

Рефлексивний підхід

Самоаналіз і фідбек допомагають усвідомити та вдосконалити свої комунікативні навички.

Щоб розвинути в учнів комунікативну компетентність, вчитель може використовувати такі **методи продуктивного навчання** як:

- **Розвиток культури мовлення учнів:** вчитель повинен навчати дітей лаконічно висловлювати свої міркування, використовувати різні мовні засоби и уникати мовних помилок під час свого мовлення;
- **Обговорення проблемних ситуацій:** ставити перед учнями різноманітні проблемні питання, заохочувати їх до дискусії при цьому аргументовано обстоювати свій погляд на проблему;
- **Формування власної думки:** вчити здобувачів освіти правильно аналізувати інформацію та робити власні висновки.
- **Можливість для безпосереднього спілкування:** створювати умови для спілкування учнів між собою, організувати різноманітні дискусії чи дебати;
- **Адекватне ставлення до критики:** пояснювати учням як конструктивно сприймати критику та вміти використовувати її для самовдосконалення.
- **Стимулювання критичного ставлення до себе:** вчити учнів аналізувати власні мовні помилки и шукати шляхи їх виправлення.
- **Уміння освоюватися в мовному середовищі:** вчити учнів використовувати різні мовні стилі залежно від ситуації спілкування.

Активні методи навчання: дискусії, дебати, рольові ігри

Дискусії

Обговорення літературних творів розвиває вміння аргументувати, доводити свою точку зору.

Дебати

Участь у дебатах формує навички публічного виступу, активного слухання та критичного мислення.

Рольові ігри

Інсценізація літературних сцен допомагає зрозуміти характери персонажів і розвиває емпатію.

Використання інтерактивних технологій на уроках української літератури

Презентації

Створення та обговорення мультимедійних презентацій удосконалює навички публічного виступу.

Відео

Перегляд та аналіз відеоматеріалів допомагає розвивати критичне сприйняття інформації (зіставлення оригінального твору та кіноверсії, документальної кінострічки).

Онлайн-дискусії

Участь у форумах, чатах та відеоконференціях удосконалює письмові та усні комунікативні навички.

Розвиток навичок публічного виступу та презентації

1

Підготовка

Грунтовне опрацювання теми, структурування виступу, підбір візуальних матеріалів.

2

Практика

Неодноразове репетирування презентації допомагає подолати хвилювання та вдосконалити техніку.

3

Виступ

Впевнене та емоційне донесення інформації, використання невербальних засобів комунікації.

Формування культури спілкування та етикету

Ввічливість і повага

Дотримання правил етикету, уважне ставлення до співрозмовників.

Культура аргументації

Вміння критикувати ідеї, а не люди, наводити коректні аргументи.

Активне слухання

Зосередженість на співрозмовнику, уточнення та перефразування для кращого розуміння.

Оцінювання та зворотній зв'язок у розвитку комунікативних компетентностей

1

Поточне оцінювання

Спостереження за учнями під час дискусії, виступів, рольових ігор.

2

Самооцінка

Учні аналізують власні сильні сторони та прогалини в комунікації.

3

Зворотній зв'язок

Конструктивні поради вчителя та однокласників для вдосконалення навичок.

Висновки та рекомендації для вчителів української літератури

1

Комплексний підхід

Застосовувати різноманітні методи та технології для всебічного розвитку комунікативних компетентностей.

2

Творча співпраця

Заохочувати учнів до активних форм навчання, командної роботи, обміну ідеями.

3

Зворотній зв'язок

Надавати конструктивні рекомендації для вдосконалення комунікативних навичок учнів.